

DISPUTATIO POLITICA,
DE SUBDITIS, ALTERA CIVITA-
TIS SEU REIPUBLICÆ PARTE.

THESIS I.

A Artes civitatis seu Reipublicæ duæ sunt, subditi & magistratus. Duplici uterq; pacto seu obligatione tenetur, unâ Deo, alterâ sibi invicem.

2. Reg. 11. §. 17. 2. Chron. 23. §. 16. Lamber. Danæus lib. 6. polit. Christ. in Aphorismis sacris sub loco seu tit. de magistratus officio.

II.

Deus à magistratu stipulatur pariter & subditis. A magistratu, velintne sic regere, ut totam gubernationem ad gloriam cultumq; Dei dirigat. A subditis, velintne sic obtemperare magistratui, ut Deo potius & honestati, quam hominibus obsequantur.

2. Reg. 23. §. 3. 2. Chron. 34. §. 31.

III.

Magistratus subditiq; id se facturos, purè promittunt. Deus sub conditione repromittit, se illis adfuturum, & Rempublicam stabiliturum.

1. Samuel. 12. §. 13. 14. 15. 25. 1. Reg. 2. §. 4. Stephan. Jun. Brut. in Vindictis contra Tyrann. quæst. 1. pag. 9. & seq.

IIII.

Deinde subditi stipulantur à magistratibus, velintne magistratus sic imperare, ut placidam ac quietam vitam obtemperantes degant cum omni pietate & honestate.

Secundùm illud Rom. 13. §. 4. 5. 6. & 1. ad Timoth. 2. §. 2. Stephan. Jun. Brut. de jure magistrat. quæst. 6. pag. 248. & seqq.

V.

Magistratus purè promittunt. Subditi sub conditione omnia honesta, eaq; quæ magistratui debentur, repromittunt.

Et quidem vel expresse vel tacite a. Expresse, ubi per electionem; tacite, ubi per successionem magistratus, regnum vel imperium defertur.

a) Stephan. Jun. Brut. d. loc. Ejusmodi pacti seu obligationis inter Ephoros & Reges Spartanos, per singulos menses renovata, pulcherrimum exemplum est apud Xenophontem in Republica Lacedamoniorum.

VI.

Subditi sunt prima civitatis pars obediens, qui in civitate subjecti parent.

VII.

Horum cum virtutes & officia, tum distinctiones explicabimus.

VIII.

Virtutes subditorum sunt, quibus ipsi sese magistratui ac patriæ suæ ad commune bonum rectè accommodant. Suntque prudentia & justitia.

IX.

Prudentia subditorum est, quâ ii subjectionis suæ media requisita ad utilitatem ex imperio percipiendam necessariam pro virili commodè ac circumspicte conferunt.

Quæ & quomodo officia præstabit subditus, officiorum debita & rationes qui non capit, qui non sapit?

X.

Justitia subditorum est, qua tribuunt magistratui, quod magistratus est.

XI.

Id quod faciunt affectu vel effectu.

XII.

Affectus subditorum erga magistratum debet esse benevolus, id est, prompta inclinatio & amor.

Ratio I. quia magistratus cum civibus suis quasi parens cum liberis vivit: Amorem igitur filialem mereatur. II. Magistratus idè amari debet à subditis, ut cò lubentius tantum onus, tantumq; curam subeat & suscipiat. Daurus lib. 2. polit. in Aphorif. sacra sub tit. de civium & subditorum officio. num. 4.

XIII. Un-

XIII.

Unde in sacra pagina subditorum inter se in magistratu seu principe suo diligendo æmulatio, & certamen laudatur, si modò fuerit moderatum, neq; bellum civile inter eos, neque se ditionem moveat.

2. Samuel. 19. §. 43. Danæus d. loc. n. 17.

XIV.

Effectus debetur magistratui triplex; Observantiæ, obedientiæ, & tributorum vectigaliumq; exhibitio.

XV.

Observantia est, per quam subditi suum sibi à Deo præfectum magistratum debito cultu & honore prosequuntur.

Secundum illud Petri 1. c. 2. §. 17. Timete Deum, Regem honore afficite. Quinimò natura honorem, qui magistratui exhibeatur, requirit, utpote quæ rebus præclaris & eximis meliora loca concedit. Arist. lib. 4. polit.

XVI.

Obedientia subditorum a est, quâ illi legitima magistratus mandata b audiunt, ac illis pro virili satisfaciunt.

a) Huc pertinet illud Pauli Rom. 13. §. 1. Omnis anima potestatibus supereminentibus subdita sit; Non enim est potestas nisi à Deo. Et paulò pñ §. 5. Quapropter necesse est subijci, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Hanc subjectionem inter bona opera & quæ Deo grata sunt, recenset alibi idem Paulus ad Tit. 3. §. 1.

b) etiam dura & rigida 1. Petri 2. §. 18. Danæus lib. 2. polit. Christ. in Aphorif. sac. sub tit. de subditorum officio num. 3.

XVII.

Exhibitio tributorum a est, qua subditi non gravatim b conferunt, quæ ad conservationem Reipublicæ magistratus exigit.

a) Roma. 13. §. 7. ubi à Paulo jubemur reddere magistratibus, quod debemus, tributum & vectigal. b) Etiam si subditis tributa aliq; civilia onera imponantur, subinde plura & maiora; patienter tamen hæc in se recipiant, exemplo Israhelitarum Exod. 5. Non moveant propterea seditiones, sed petant iterum atq; iterum tolerabilem saltem onerum & exactio-num mitigationem.

XVIII.

Hæc de virtutibus subditorum: sequuntur officia, quorum alia spectant ipsum magistratum, alia sunt erga se invicē.

XIX.

Officia subditorum erga magistratum concernunt vel sacra, vel profana seu civilia.

XX.

Sacra concernunt ea officia, quæ piæ ac orthodoxæ constitutioni & adsertioni veræ religionis respondent & satisfaciunt.

XXI.

Pietatem igitur veramq; religionem ex jussu sui magistratus suscipere libenter & debitâ observantiâ colere subditi debent.

Quod nisi ita fecerint, & postea Deus ingratitude puniturus, impiorum magistratum furores, errores & idololatriam in subditos illos grassari permiserit, contumaces isti hanc tristem religionis mutationem sibi & suæ ingratitude imputare debent: Imò gravissima contumacia sua supplicia & pœnas subibunt. Vera enim est & immota illa apud Esaiam c. 60. vers. 12. sententia: Gentes & regna, quæ non servierint tibi, Jehova, peribunt; Gentes inquam, vastando vastabuntur. Cui planè consentit illud quoq; Regis Davidis in Psalm. 73. v. 27. Quoniam ecce, qui se elongant à te, peribunt: Succidis omnem fornicantem à te. Danæus lib. 3. polit. Christi. cap. 3. pag. mihi 203.

XXII.

Si verò magistratus impia imperaverit, subditos ad errores, hæreses, idololatriam ac impietatem abducturus & compulsurus, adeoq; illorum conscientias præter jus & fas gravaturus, subditi sibi caveant, ne impiis mandatis obedientiam præstent.

Tunc enim animis subditorum occurrat id quod habetur Act. 5. v. 29. Deo parendū est potius, quàm hominibus. Et illud Christi apud Matth. 10. v. 33. Qui me abnegaverit coram hominibus, abnegabo quoq; ego eum coram Deo patre meo in calis. Item illud Pauli Rom. 1. v. 32. ubi eos execratur, qui post jura Dei cognita non solum impia & injusta faciunt, sed etiam facientibus patrocinantur. Ergo nemo pius debet ea agere quæ sunt impia & injusta, quamvis legibus & edictis publicis, quantumvis solenniter & legitime latis, præscribantur. Danæus lib. 3. polit. Christi. cap. 2. pag. mihi 331.

XXIII.

Interim fugiant subditi seditionem, quâ armatâ manu & vi jugum magistratus sui excutiant.

Aliud enim est magistratus impia præcipienti, vel iniqua per subiectos exequi volenti,

non obsequi, quàm vim suo magistratui intentare. Illud quidem nobis est faciendum, hoc verò nefas est, nisi quis forte privatus extraordinarium mandatum à Deo acceperit. Danæus d. lib. 5. cap. 2. pag. 332. Stephan. Jun. Brut. in vindictis contra Tyrannos & de jure magistr. quæst. 5. in princ.

XXIV.

Petant potiùs subditi humiliter à suo magistratu obtrudente falsam religionem, ut parcat ipsorum conscientis, ac protestentur sanctè, se alioqui ei ad omnia civilia officia & obsequia fore promptissimos.

Exemplo Mardochei Esther. 13. Itè Petri & Johannis Apostolorum, qui à Phariseis & magistratibus Hierosolyma interrogati humiliter hoc modo respondent: Judicate quæsumus vos, an sit justum in conspectu Dei vos potiùs audire, quàm Deum, Actor. 4. v. 19. Atq; hac humilitate sapiùs subditi liberum religionis exercitium impetrant.

XXV.

Quòd si ab impio proposito desistere magistratus nolit, sed idololatricum cultum ac falsam religionem obtrudere per viam & tyrannidem molitus fuerit; subditi pii aut à ditione magistratus, Tyranni facti, discedant & sedes mutant; aut ad preces confugientes, jugum Tyranni patienter ferant: & potiùs mori, quàm fauciare suas conscientias impiis edictis obtemperando malint: aut ordines Reipublicæ adcant & eorum auxilium implorent.

a) Danæus d. lib. 5. c. 2. pag. 331. in fin. & seq. b) ad quorum officii pertinet, magistratum, Tyrannum factum, primò verbum & rationibus corrigere, & viâ juris, si res adhuc sit integra, si quidem sine armis tyrannidem exerceat, cum eo experiri, (secundùm Bodinum lib. 2. de Republ. c. 5. in princ.) deinde vi & armis armatum coërcere, argumento eorum qua traduntur de Davide, 1. Samuel. 23. & 24. Quà de re eleganter & prolixè tractat Stephan. Jun. Brut. de jure magistr. quæst. 6. Dissentit quodammodo Bodinus d. lib. 2. de Republ. c. 5. pag. mibi 328. quatenus Monarcham, Tyrannum factum, ab Ordinibus regni seu Reipublicæ coërceri non posse existimat.

XXVI.

Profana seu civilia officia subditorum maximè consistunt in promulgatis legibus ultrò recipiendis, & iis rectè exequendis, in impositis muneribus à magistratu haud gravatim suscipiendis, commodeq; administrandis, in præparandis præsidis contra mala publica, adeoq; in fide Reipublicæ domi forisve præstanda.

XXVII.

Officium subditorum erga se invicem consistit in studio concordia.

Concordiæ res parvæ crescunt, discordiæ maxima dilabuntur, ut ait ille apud Crispium Salust. Sed audiamus Salvatorem nostrum hac de re loquentem apud Matth. cap. 12. p. 25. Omne regnum dissidens adversus sese, vastatur, & omnis urbs aut domus dissidens adversus seipsam non stabit. Idem à Spiritu sancto in Psalmo 133. prolatum eleganti hoc carmine expressit Buchananus:

Nil charitate mutuâ fratrum, nihil
Jucundius concordia.
Non aura suavis balsami quum funditur
Aronis in sacrum caput:
Non res, tenella gemmulis argenteis
Fingens Sionis gramina.
Fraterna quam pax incolit domum, juvat
Dominus benignâ dexterâ,
Et opibus auget, filiorum & filios
Multis propagat seculis.

XXVIII.

Superest ut de distinctionibus subditorum dispiciamus. Subditi primò vel plenè cives sunt, vel ex parte tantum.

Danæus lib. 2. polit. cap. 4.

XXIX.

Plenè cives sunt, qui gaudent communibus juribus & commodis ejus, in qua sunt, civitatis.

XXX.

Suntq; hi rursus originarii vel adscripti.

XXXI.

Originarii cives sunt, qui ab originis ratione jus civitatis obtinendæ affecuti sunt.

XXXII.

Adscripti sunt, qui aliunde ad civitatem accefferunt, & suffragio consensuq; reliquorum civium civitatis jus consecuti sunt.

Hic attingere libet questionem vulgatam, an peregrinum seu extraneum in civitatem assumere expediat? Humanitati naturali, cuius in vita politica potissima semper ratio duci debet, magis consentaneum est, ut in civitatem admittantur peregrini. Quid enim homini Christiano magis convenit, quàm proximum suum, quibuscunq; charitatis

satis officiis prosequi, ejusq; commoda omnibus promoverationibus, atq; nihil eorum pratermittere, quæ ad istum finem tendunt? Duas tamen hasce cautiones adhibendas hic esse docent Politici. I. Ut non nisi vitæ honestæ antea actæ testimoniis maximè conspicui in civitatem admittantur. II. Si accepti sint, etiam ad honores & publica munera admittantur, ad evitandam seditionem & invidiam, ex sententia Petr. Gregor. Tholofani lib. 4. de Repub. c. 5. n. 22. pag. mihi 175. Dissentit Johan. Casus in Sphæra civitatis lib. 5. c. 3. circa finem, ubi docet peregrinos, senatus, judicii, imperii in civitate participes fieri non debere.

XXXIII.

Ex parte cives sunt, qui aliquo jure aut commodo civitatis fruuntur, veluti confœderati, honorarii cives & advenæ.

XXXIV.

Confœderati sunt cives ex fœdere, & eosdem inimicos vel communia commercia habent, iisdem legibus utuntur, & eosdem habent conventus.

XXXV.

Cives honorarii sunt, quibus jus civitatis honoris ergo tributum est, qui tamen ideò non tenentur imperio aut necessariis muneribus.

XXXVI.

Advenæ sunt, qui cùm iter aliquò faciunt, in alienæ Reipublicæ hospitio, sive publico sive privato, mox discessuri, morantur.

XXXVII.

Secundò cives sunt, vel eminentioris conditionis, vel inferioris.

XXXVIII.

Prioris generis sunt nobiles & milites.

XXXIX.

Nobiles sunt illi, quorum familiæ, natalium splendor, claritudo generis & dignitas stemmatum, imaginum & gentilitatis, certaq; privilegia a quibus fruuntur, à principe, lege vel consuetudine, ob virtutes *b* Reipub. & vitæ communi salutare & commodas, scientiam scilicet, vel res præclare gestas, præ cæteris civibus collata sunt.

a) *Quæ sunt in exemptione tributorum & vectigalium, prælatione ad honores militares, gladii circumgeſtatione, jurisdictionis in alios quosdam conſeſſione, & bonorum feudalium liberâ poſſeſſione.* Danæus lib. 6. polit. c. 6. pag. 123. b) *Hinc illud Juvenalis in Satyrus:*

Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria: nobilitas ſola eſt atque unica virtus.

c) Sinibald. Ubald. J. Crus *Axiom. de nobilit. 10.*

XL.

Poſteri nobilium, qui propter iſtam generis & majorum ſuorum virtutem eadem privilegia ſunt conſecuti, ſibi maximè à tribus illis vitiis caveant, deſidia, per quam à virtute majorum per ignaviam degenerant; tyrannide, per quam ſubditos ſibi vel alios quoscumque cives opprimant, & deniq; ab invidentiâ mutuâ, per quam odia ſimultatesq; inter ſe a-
lant, & bella rixasve propterea gerant, & armis ipſi ſibi jus dicant.

XLI.

Virtutem exemplo majorum ſuorum ambabus ulnis amplectantur. Quibus enim non eſt virtutis præſtantia, generis claritas potiùs dedecori & ignobilitati eſt, quàm laudi & gloriæ, neque ampliùs ea claritas prodeſſe poteſt, quàm ut non poſſint latere ſi velint, & ſint fabula vulgi, dum degenerant, cùm ſatius eſſet latere, quàm ita miſericordiæ & reprehenſioni patere. Turpitudine obſectu lucis inſignior fit atque conſpectior, & niſi quis eam caveat, in tenebris natum eſſe & vivere melius foret. Tempore nobilitas incipit, tempore deſinit; virtute claret, vitio ſepelitur.

Petr. Gregor. Tholoſanus *de Republ. lib. 4. cap. 2. num. 9.*

XLII.

Illam nobilitatis ſpeciem, quæ ex opum ſplendore & magnificentia vulgò oriri dicitur, non admittimus. Quid enim abſurdius aut pernicioſius, quàm dignitatem quæſtu, ordinem pecuniis, nobilitatem opibus metiri? Cùm ſæpiùs aut furtis ac rapinis, aut Tyrannorum effuſâ in deterrimum quemq;

quemq; largitione ac casu quodam (tamen si nihil casu fit) ac fortunæ (ut ita cum vulgo loquar) temeritate, unde fortunas dici putant, dentur & eripiantur. At honestas nihil habet cum fortuna commune; nec veræ virtutis & nobilitatis possessio furtis eripi, nec incendio absumi, nec aquarum voragine absorberi, nec ullâ vi perire potest.

Bodin. lib. 3. de Republ. cap. 8. pag. 566.

XLIII.

Milites sunt togati vel armati.

XLIV.

Milites togati sunt literati, iiq; cum Theologi & Jurisperiti, tum Medici & Philosophi.

XLV.

Theologi sunt verbi divini sacrorumq; mysteriorum periti.

Horum officium maximè in hoc consistit, ut Dei metum & cognitionem, hominum mentibus insillent, & Scripturam interpretentur.

XLVI.

Jurisperiti sunt legum humanarum antistites, eodemq; sensu appellantur justitiæ sacerdotes.

Eorum officium est justitiam colere, æquum ab iniquo separare, licitum ab illicito discernere, bonos non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione efficere, veram, non simulatam Philosophiam affectare. Secundum Alpianum in l. r. ff. de J. & J.

XLVII.

Medici sunt, qui salubribus remediis corpora humana morbis afflicta curant.

Horum officium est, nihil eorum, quæ ad utilitatem & curam agri pertinent, omittere, etiam si non omnino curetur, id est, semper sanetur ager. Nam, uti canit Ovid. 1. lib. de ponto:

Non est in medico semper relevetur ut æger,
Interdum doctâ plus valet arte malum.

XLVIII.

Philosophi sunt artium liberalium inferiorum periti.

Horum officium est, rationibus, non autoritatibus aliorum inanibus progredi, spectare judicium veri & finem bonorum: & secundum Ciceronem in Hortensio, extrahere

vitia radicitus, & preparare animos ad satius accipiendos, eaq; mandare his & severe, quæ adulta fructus uberrimos ferant.

XLIX.

Ex literatis quidam Doctoratus, quidam Magisterii gradu insigniti sunt.

L.

Doctores sunt literati, quibus in facultate sua publicè docendi & respondendi ex Cæsareæ Majestatis autoritate facta est potestas.

LI.

Ex autoritate illa vel Cæsar ipse Doctores creat, vel Comitibus Palatinis Creandorum Doctorum facultatem concedit, vel Professor aliquis in Academiis Doctores eos renunciat, qui testimonio eruditionis publico petito, in solennibus antegressis examinibus illo sese honoris gradu dignos probarunt. Hi legitimè promoti, illi priores Bullati Doctores dicuntur, quia ex bulla, id est, rescripto seu diplomate gradum consecuti sunt.

LII.

Creantur autem Doctores vel in sapientia divina, vel humana, id est, Jurisprudentia vel Medicina.

LIII.

Soli Philosophi gradu Magisterii ornantur, illi scilicet, qui Platonis, Ciceronis, Aristotelis, Petri Rami, Philosophiam accuratè didicerunt.

LIV.

Ad gradus capeffendos literarum studiosos non decet nimium festinare, sed operam dare, ut à profectu in studiis, quibus se dediderunt, ita prius sint instructi, ut vel ad docendum in Ecclesia aut Schola, vel ad aliquas Reipublicæ partes administrandas sint idonei.

LV.

Milites armati sunt, qui in bello contra hostem militant,

tant, & militiæ laude ac fidē viri sunt excellentes.

Horum est, suo tempore officia militaria strenuē & fideliter facere.

LVI.

Suntque vel pedites, vel equites.

LVII.

Neutris exercitus carere potest; majus tamen robur pe-
ditatus, quàm equitatus esse putamus in oppugnationibus &
defensionibus urbiū sive castrorum. Item in locis montanis
aut impeditis, in sylvis, vineis, vallibus &c. *Lips. lib. 3. p. 11. c. 7.*

LVIII.

Inferioris conditionis subditi sunt, qui vitæ generibus
minùs præstantibus sunt dediti.

LIX.

Hicque rursus sunt primarii, vel secundarii.

LX.

Primarii sunt, qui honestiora & digniora tractant arti-
ficia.

LXI.

Ad primarios referimus, Typographos, Pictores, Mer-
catores, Librarios seu Bibliopolas, Architectos, Aurifabros.

LXII.

Secundarii sunt, qui vilioribus & crassioribus artificiis
seu opificiis dediti sunt.

LXIII.

Inter omnia generis hujus artificia, agricultura cæteris
antiquitate, necessitate, & utilitate præfertur.

LXIV.

Huc pertinent omnes eæ artes mechanicæ, quæ vitæ
humanæ sunt utiles; ut pastorum, piscorum, molitorum, co-
quorum, cerevisiariorum, lanionum, sartorum, futorum,
alutariorum, ephippiariorum, pellionum, balneatorum, ar-
culariorum, barbitonforum, victorum, carpentariorum,
textorum, fullonum, &c.

Quemadmodum appellatione populi, universi cives, connumeratis etiam eminentioris conditionis civibus, significantur; ita plebis appellatione, sine eminentioris conditionis civibus, cæteri cives inferioris conditionis tantum continentur.

Plebis seu vulgi ingenium personas politicas accuratè cognitum exploratumq; habere oportet. Est enim vulgo nihil incertius, tam primum in misericordiam, quàm immodicum favitiâ, secretorum impatiens, expers iudicii, invidum, credulum, instabile, turbidum, præceps, inexplabile, bono publico commoda privata præferens. Summâ igitur cautione homini politico in conversatione cum plebeis opus, ne incautus à belua ista multorum capitum in labyrinthum periculorum & calamitatum, ex quibus postea difficulter emergere possit, abripiatur.

QUÆSTIONES POLITICÆ

MISCELLANÆ.

1 Utrum oporteat quemvis pium hominem certæ Reipublicæ civem esse? Affirmamus cum Danæo *lib. 2. polit. Christ. cap. 3.*

2 An subditi magistratibus tempore & naturâ sint priores? Aff. cum Danæo *lib. 1. polit. cap. 4. pag. 36. & seqq.* Stephan. Jun. *Brut. de jure magistr. quest. 6. pag. 220.*

3 An subditis liceat aliquando legibus malè latis parere? Distinguiamus cum Casio *in Sphæra civit. lib. 4. cap. 8. in fin.*

4 Utrum æqualitas civium inter se sit id ipsum, ex quo felicitas tranquillitasque civitatis oritur? Disting. cum Aristotele *in polit. & Danæo lib. 2. polit. cap. 6. pag. 118.*

5 An mercatura nobilitatis splendori officiat? Affirmat Bodi-

Bodin^{us} *lib. 3. de Republ. cap. 3.* Alii rectius distinguunt.

6 An idem sit vir bonus & civis bonus? Affirm. cum *Danao lib. 2. polit. cap. 5.*

7 Utrum foeminae, mares, senes decrepiti, pueri, pauperes, perpetuo ægrotantes & in lecto decumbentes sint cives? Disting.

8 Utrum nothi sive spurii in civitatem sint recipiendi? Aristotel. *lib. 4. polit. cap. 6.* Casus in *Sphæra civit. cap. 6.* Jun. *part. 2. quest. 60.* negant. Nos distinguimus.

9 Utrum in civitate, divitum pauperumq; item nobilium & ignobilium filii, eodem modo educari debeant? Negat Casus in *Sphæra civit. lib. 4. cap. 9.* Nos distinguimus. In pietate omnes ex æquo informandi, non item in aliis politicis.

10 An liceat populo alicui, inuito idcirco fœdere, dona & stipendia accipere ab aliquo principe extraneo, ut, quando res postulaverit, princeps ejus operâ in re militari uti possit? Disting. Vid. Jos. Simler. *de Repub. Helvetior. lib. 2. pag. mihi 124. & seq.*

PRÆSIDIS

ELEGIA PARÆNETICA

Ad Respondentem.

QUI sine, quæ mentem fingit formatque loquelam,
Arte, Facultatum culmina celsa petit:
Immemor Icarii casus, sublatus in altum
Turpiter, heu, lapsu mox graviore ruet.
Scilicet à teneris doctas qui spreverit artes,
(Ante alias Logicen Rhetoricenque voco)
Sæpe fatigatur noctesque diesque labore,
Nil tamen in studio proficit ille suo:
Nec, quam præfixit, potis est contingere metam,
Cur? quia non alas, heu, miser artis haber.

Ergo tuis, juvenis, maturè consule rebus,
Cui pectus patriæ publica cura coquit.
Junge Facultati Sophiam, Sophiæque vicissim
Junge Facultatis nobilioris opes,
Junge tuis studiis civilem hanc gnaviter artem,
Mundus quâ regitur, quicquid & orbis habet.
Quâ stat Religio firma & Respublica, quâque
Civibus adleritur jusque decusque suum.
Quâque decens pulchri moderaminis ordo docetur,
Unde indigestum cedit ab urbe chaos.
Quæ populos populûmque deos moderatur habenis
Legum; cuncta foris quæ regit atque domi;
Quæ fora, quæque scholas, quæ dextrè templa gubernat,
Ardua militiæ munera quæ tribuit;
Quæ patriæ pacem reddit, vi finibus hostes
Ejicit, occultâ vel ratione premit;
Illa est civilis præclara scientia, cunctis
Artibus ingenuis utilitate prior.
Quod reliquæ florent artes, quod publica res hinc
Florat, & in cives commoda mille fluat,
In tantas & quod Romana potentia vires
Creverit, invicto robore sterque suo:
Artis civilis studio debetur id omne,
Cujus apud Veteres maximus usus erat.
Turpe quidem dictu est, sed Res nos vera fateri
Publica, quæ miserè plangit ubique, juber:
Horrida nunc facies regnorum squalet amictu,
Nec magis apparet, quod fuit antè, decus:
Conquassata jacent passim fundamina rerum
Omnia, nî servet, mox ruitura, Deus.
Cur? quia civilis passim contemnitur ars hæc,
Quâ sine Lex, Rex, Grex, publica Resque cadit.

F I N I S.

Bodinus *lib. 3. de*

6 An idem f
næo *lib. 2. polit. ca*

7 Utrum fœ
res, perpetuū æg
Disting.

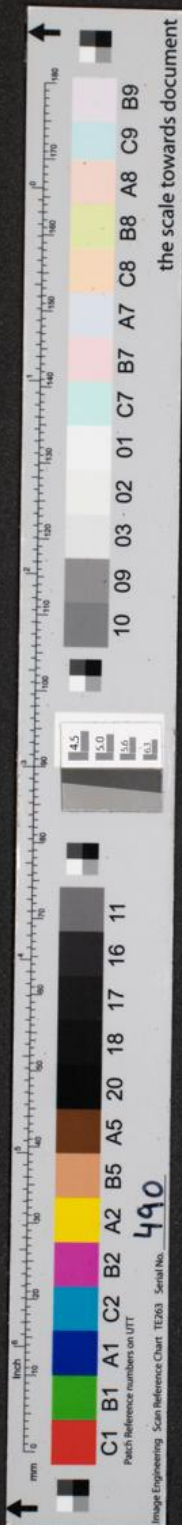
8 Utrum no
Aristotel. *lib. 4. p*
2. quæst. 60. nega

9 Utrum in
um & ignobiliu
Casus *in Sphæra*
omnes ex æquo

10 An liceat
stipendia accipe
res postulaverit
Disting. Vid. J
124. & seq.

E L E

QUI si
Ar
Immemor
Turpiter
Scilicet à to
(Antea
Sæpe fatig
Nil tam
Nec, quan
Cur? qu

8
cum Da-

i, paupe-
nt cives?

icipiendi?
Jun. *part.*

n nobili-
at: Negat
n pietate
cis.

e, dona &
, quando
nti possit?
pag. mihi